

ליקוטים וסיפורים נפלאים - פנחס

כהונת עולם, ועשייתו למלאך, כפי שאמרו חז"ל - שפנחס הוא אליהו מלאך הברית?

והרי לא רק פנחס עמד בפרץ והשיב את ישראל מעוון, אלא גם משה עמד בפרץ, כשהרגו הוא ואחיו הלויים את החוטאים בחטא העגל, ובזה הציל גם הוא את ישראל מכליה חס וחלילה, וכן אהרן בעת המגפה שלאחר חטא קרח, פעל במסירות נפש לכפר על העם, ועצר את המגפה. והנה, לא רק שמושה ואהרן לא קבלו על כך שכר כשל פנחס, אלא אף לא מוזכר בתורה שכר כלשהו שקבלו על כך.

ניתן להסביר ולומר, שהמיוחד במעשהו של פנחס היה, שנעשה בעת שעדיין לא כיהן בשום שררה ונשיאות, ואפילו עוד לא היה כהן, אלא יהודי "נסתר".

ומכיוון שכך, יכול היה פנחס לפטור את עצמו מלהתערב בנעשה, בטענה של 'אין זה מתפקידי לפעול בעניינים הצבוריים'. יפעלו משה ואהרן כהבנתם, הלא הם מנהיגי העם.

מכיוון שעם כל זאת, לא התחמק פנחס מלפעול, וקם בגבורה לגדר את פרצת העם, הרי הוכיח בזה מסירות נפש מיוחדת, ועל כך זכה לשכר המיוחד. לעומת זאת, משה ואהרן, בהיותם מנהיגי העם, היה זה מתפקידם לעמוד בפרץ בעת הצורך. ועל כן בעמדם בפרץ, רק מלאו בזה את חובתם, ולכן לא נשתבחו על כך באופן מיוחד. (אזנים לתורה)

"לכן אמר הנני נתן לו את בריתי שלום" (כה, יב)

במדרש רבה: "בדין שיטול שכרו".

יש להבין למה בדין הוא שיטול שכרו, והרי כלל הוא בחז"ל ששכר מצוה בהאי עלמא ליכא (קידושין לט, ב)? מתרץ החתם סופר, שהטעם ששכר מצוה בהאי עלמא ליכא הוא מפני ש"שכר מצוה = מצוה", דהיינו שהצדיק שעובד ה' אינו מתאווה לשום שכר כלל רק מקווה מתי יזכה שתגיע שוב מצוה זו לידו.

והנה כאן שהמצווה הייתה שהרג בועל ארמית ודאי שלא בקש פנחס שיבא עוד מצוה כזו לידו שיבעל נשיא בישראל ארמית, א"כ בדין הוא שיטול שכרו דשכר מצוה מצוה לא שייך כאן. (תורת משה לחת"ס)

"לכן אמר הנני נתן לו את בריתי שלום" (כה, יב)

יש להבין - שאל הגאון רבי מאיר שמחה הכהן מדווינסק בעל "משך חכמה" - מה הסיבה שזכה פנחס דווקא לברית שלום?

אלא - אמר הגאון - צריך לומר שהמעשה שעשה פנחס - להרוג נפש במו ידיו - היה עלול להותיר בליבו רגש של עזות, לכן ברכו ה' שלא יהיה הדבר לו למכשול, ולא יישאר בו רושם של מידת העזות, וזאת משום שכוונתו הייתה לשם שמים.

כן אנו מוצאים בעיר הנידחת שם מובטח לכל העוסק בהריגת החוטאים: "ונתן לך רחמים", אין פחד שתשתרש בליבם מידת האכזריות, זאת משום שהקב"ה נתן להם מידה נוספת של רחמים.

"לכן אמור הנני נתן לו את בריתי שלום" (כה, יב)

מדוע זכה דווקא פנחס לשכר הגדול של "בריתי שלום", ברית

"זה לא הוא אלא זה הוא"

אצל הרה"צ ר' אשר פריינד צוק"ל נשברה פעם נברשת בסלון הבית.

מה זה 'נשברה'? מישהו שבר אותה, כמובן...

החברים שראו את המקרה, רצו 'לסגור חשבון נוקב' עם אותו 'מישהו'... הם כעסו עליו מאוד, למה לא נזהר, למה לא נשמר!?

ורק ר' אשר נשאר רגוע...

הוא אמר: **למה אני צריך להתעצבן?** נתבונן רגע קט, הרי הנברשת הזו, האם היא שלי?! היא הרי לא שלי, היא שייכת לבורא כל העולמים!

ומי שבר אותה? האם החבר הזה שבר אותה?! הרי זה לא הוא, אלא הקב"ה בכבודו ובעצמו שבר אותה, **- זה לא הוא (בשר ודם) אלא הוא (בורא עולם)...**!

נו, אם ריבוננו של עולם שבר את הנברשת שלו עצמו, איך אני בדיוק נכנס כאן לעסק???

(נקודות של אור - ספינקא)

"לכן אמור הנני נתן לו את בריתי שלום" (כה, יב)

במדרש [רבה כא, א] בדין הוא שיטול שכרו.

ונ"ל הנה מייחס הקרא פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן, וכבר הרגיש רש"י וכתב שהיו קוראים לו בן פוטי זה שפטם אבי אמו עגלים לע"ז, לכן יחסו הקרא שהוא בן אהרן.

לעי"נ
הרה"צ פנחס בן ר' בנימין ביוש
רוזנבוים צוק"ל - כ"ו בניסן

ליקוטים וסיפורים נפלאים - פנחס

הכינה אשתו את כל הנצרך לבנה למסעו וארזה לו בגדים חמים, מזון רב ושתייה לבל יחסר מאומה. מכיוון שלעתים היה הבן נחלה הכינה אימו תרופות כדי שגם הם יהיו לו בדרכו על כל צרה שלא תבוא...

בטרם יצא אל הדרך קראה לו אמו והראתה לו את אשר ארזה בעבורו בארגז גדול. ראה בני היקר - כך אמרה - כאן בפניה זו הנחתי מטעמים כאשר אהבת, וכאן מונח כד משקה. אכול בני ויערב לך. אכול והתחזק!

וכאן - הוסיפה האם ואמרה - הנחתי עבורך את צנצנת התרופות שהכנתי והלוואי שלא תזדקק להן!...

כן הוא גם הנמשל - אמר המגיד מדובנא - הקב"ה מפרסם את מעשי הצדיקים כדי שמהם יראו הכל וילמדו כיצד יש לנהוג. לעומת זאת מפרסם הקב"ה גם את מעשי הרשעים כדי שמהם ילמדו כיצד אין לנהוג, כי כשם ששכר טוב מיועד לצדיקים על מעשיהם הטובים כך עתידים הרשעים לקבל עונש על רוב רעתם. על כן זכרון הצדיקים הוא לברכה ושם רשעים ירקב!

"צרור את המדינים והכיתם אותם כי צררים הם לכם" (כה, יז)

מובא בשם מרן החיד"א זצ"ל כי לא בשל העבר נצטוו בני ישראל לצאת למלחמה במדינים ולא כנקמה על מעשיהם הקודמים, אלא משום "כי צרורים הם לכם", לאמר, גם עכשיו הם שונאים המבקשים את רעתכם ו"הבא להרגך השכם להרגו".

התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי סיכם את שנאת האמות לישראל במשפט: "הלכה היא, בידוע שעשו שונא ליעקב".

גם בדורנו שנראה כאלו חלק מהגויים שינו את טעמם, לשונם נפת צופים, אוסרים הם על גלויי שטנה, ומקיימים יחסים הדוקים עם ארץ היהודים, אין לנו לטעות בכוונותיהם.

לגאון רבי מאיר ורגאני הכהן זצ"ל בספרו "מאור עיניים" יש על כך משל נפלא: בני זוג חכרו מלון אורחים על אם הדרך, והציעו אכילה ושתייה, לינה ומרגוע.

אורחים רבים פקדו את המקום, וההכנסות היו נאות. אבל אליה וקוץ בה - השלום לא שרר בין בני הזוג, וכל היום הם רבו והתקוטטו, קללו וגדפו.

החליטו האורחים כי "טוב פת חרבה ושלוה בה, מבית מלא זבחי ריב" (משלי יז, א) והעדיפו ללון תחת כפת השמים ולאכל מהלחם שבכליהם, מאשר להיות עדים למחזות הריב והקטטה. ראה האכסנאי שהאורחים מדירים רגליהם מאכסנייתם ואמר לאשתו: "אם נמשיך לריב - נגיע עד פת לחם. בשל התנהגותך, נפסיד את פרנסתנו".

"אתה האשם", ירתה על אתר, והנה כמעט וקמה לה מריבה חדשה, אלמלא הבעל הסכים במפתיע ואמר "ניחא, אך לא זו השאלה. השאלה היא מה נעשה כעת...?" "יש לי הצעה", אמרה האשה, "נמשיך לריב, אך בלשון סגי נהור. כשתרצה לקללני, תהפוך את הקללה לברכה, ואני כבר אבין. אף אני אעשה כן, וכך נמשיך לריב בלשון סתרים, ולאורחים תנעם השהות באכסנייה!"

ונ"ל הלא גם הם ידעו זה וגינו אותו במשפחת אמו, ומה פועל התייחסו אחר אביו.

וי"ל דהנה מדת בני אברהם שהם רחמנים, ומכ"ש בני אהרן רודפי שלום אוהבים את הבריות, ופנחס הראה כאן אכזריות גדול, שעשה מעשה ודקר איש ואשה יחד והמיתם. ולכן אמרו ראיתם בן פוטי זה וכו', שיען שהוא בן פוטי יש בו מדות אכזריות, כי מצד אביו היה לו להיות רחמן. ובאמת פנחס בוודאי אחז במידת בני אברהם וזקינו אהרן, אוהב שלום ואוהב את הבריות וזה היה בטבעו, אבל עשה נגד טבעו והתחזק לעשות כזה לכבוד ה' ותורתו לקנאות קנאת ה' צבאות. וכיוון שפנחס באמת בא מזרעו של אהרן שהיו רודפי שלום ואוהבים הבריות ביותר ומ"מ התחזק עצמו נגד טבעו לקנא קנאת ה' בדין ובראוי ששכר הרבה יטול. וזהו שאמר, פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן, שהוא מורגל להיות רחמן ולא אכזרי, והוא השיב את חמותי, ומי שבטבעו הוא כעסן ורגזן אין חידוש אם פעם לכבוד ה' ינקום ג"כ ויכעס על עוברי עבירה, אבל פנחס שאין זה בטבעו וקנא את קנאתי לכן אמור לו הנני נותן לו את בריתי שלום, ובדין הוא שיטול שכרו, כי היה מתאמץ ומתחזק לכבוד ה' כל כך לעשות דבר שטבעו מתנגד, כנ"ל נכון.

(כתב סופר)

"והיתה לו ולזרעו אחריו..." (כה, יג)

יהודי פלוני שחיבר ספר, הגיע פעם אל הגאון רבי אייזל חריף זצוק"ל רבה של סלונים, כדי לבקש ממנו הסכמה. ואגב כך החל לספר לרב עד כמה יחסן גדול הוא, וכי בשל כך בוודאי מדת הדין נותנת כי הרבי יעניק לו הסכמה נאה.

נענה ואמר לו רבי אייזל: בשיר השירים לא הודיע שלמה המלך כלל את יחוסו, אלא אמר בקצרה "שיר השירים אשר לשלמה", ואף על פי כן מצא הספר חן ביותר, וחז"ל הוציאו עליו הסכמה נפלאה, ואמרו (ידיים ג, ה) 'כל הכתובים קודש ושיר השירים קדש קדשים'. לעומת זאת, בקהלת מפורט כבר יחוסו של שלמה המלך: "דברי קהלת בן דוד מלך בירושלם", ואף על פי כן, בקשו חכמים לגנוז ספר קהלת (שבת ל, ב). הרי לך, כי בהסכמה על ספר אין מתחשבים כלל ביחוס, אלא במהות הספר עצמו. כאשר אדם רוצה להתהדר ולהעביר אליו את הייחוס של אבותיו, כדי שזו תעמוד לו לזכות, לו ולזרעו אחריו, אין די בזאת. צריכה להיות לו זכות בפני עצמו, ייחוס עצמי כדי להתפאר בו, ולא לתלות רק בזכות אבותיו. (חכמי ישראל)

"ושם איש ישראל המכה וגו'" (כה, יד)

במדרש רבה (פרשה כא) דרשו חז"ל על פסוק זה: כשם שהקב"ה מתעסק בשבחן של צדיקים לפרסמן בעולם, כך מתעסק בגנותן של רשעים לפרסמן בעולם, פנחס - פירסמו לשבת, וזמרי - לגנאי, עליהם נאמר (משלי י) "זכר צדיק לברכה ושם רשעים ירקב!"

משל לסוחר זקן שראה כי כוחו בל עימו כמימים ימימה לנסוע לצרכי מסחרו, החליט כי ישלח את בנו במקומו.

ליקוטים וסיפורים נפלאים - פנחס

שמעון למשפחותם", "בני גד למשפחותם", "בני יששכר למשפחותם" וכן הלאה - הרי שלפני שמות השבטים אפרים ודן נוספה גם המלה "אלה" - "אלה בני אפרים למשפחותם", "אלה בני דן למשפחותם".

ניתן להסביר ולומר שהמלה "אלה" רומזת לעבודה זרה, כמו שאמרו על עגל הזהב (שמות לב, ד) - "אלה אלהיך ישראל". ואמנם שבטי אפרים ודן חטאו בעבודה זרה יותר משאר השבטים. ירבעם בין נבט שהיה משבט אפרים, היה ראש המלכים שהחטיאו את ישראל בעבודה זרה, ואלצם לעבד לשני העגלים שבנה. את העגל האחד שם בבית א-ל, ואת השני בנחלת שבט דן (מלכים יב) - המקום שבו השכינו בני דן את פסל מיכה (שופטים יח, לא).

מסיבה זו הוסיפה התורה לשבטי אפרים ודן את המלה "אלה". (רבנו בחיי)

לאט לאט פשטה השמועה, שבני הזוג השלימו ביניהם והשלום והשלום שוררים במעונם. האורחים נהרו ובאו, נהנו מקבלת הפנים ומהשרות, מהאוכל ומהאירוח, ונהנו שבעתים מהכבוד שהפגינו בעלי הבית אחד לשני.

"אין מלים בפי, אשתי היקרה", אמר האכסנאי במתק שפתים, "הנזיד שהכנת היום היה התבשיל הטעים ביותר שאכלתי מעודי, את הטבחית הטובה בעולם!"

"השבח, כל כולו מגיע לך, בעלי היקר", ענתה האשה בחיוך רחב, "הבשר שקנית היה המעולה ביותר, לא ניתן היה להשיג טוב יותר!"

"הו, זה משום שאיני חוסך בכסף, אשתי היקרה", ענה הבעל.

"ודאי", ענתה האשה, ועיניה יורות זיקים, "אינך חוסך בכסף, ביחוד בכל הנוגע לצרכי הבית. תודה לך על שהשארתי לי דמי כיס כה נדיבים!"

"כיד המלך", הסכים הבעל. "במיוחד לאור העובדה, שאת כה

מחשבת בהוצאותיך, ואינך

מבזבזת פרוטה מיותרת!"

"אשת חיל את, במלא

מובן המילה".

"ואתה בעל מתחשב כל

כך, ונענה ברצון לכל

משאלה!" השיבה האשה

בקול מלא ארס.

"כמובן", ענה הבעל

מדושן ענג. ואז...

טרררראאאח! פגע בו

המערך שידתה בו

האשה. בוזום! פגעה בה

צלחת מטווחת מידו,

והאורחים נדהמים

למראה עיניהם, ותוהים

בפה פעור אם אזניהם

לא כזבו בהם. הכיצד,

לאחר כל התשבחות

נמשכות

ההתכתשויות?!

מהר מאד הבינו, כי עדין עומדים הם בני הזוג הרגזניים בשיא

המתח והריב, השנאה מפעפעת בהם כבעבר, אלא שמכורח

המצב הוכרחו לשנות את מטבע ההתבטאות.

הוא הדין בעניינינו. "הלכה, בידוע שעשו שונא ליעקב" - אמת

נצחית היא, ואם נאלצות האמות להסוות את שנאתן ולהצהיר

הצהרות נאות ומתחסדות, הנה בכל הזדמנות שבה נתן להן

לפעול - פועלות הן נגדנו...

נתעלם מהמלים הנאות, ונעקוב אחר המעשים. ונדע, שאין לנו

על מי להישען אלא על אבינו שבשמים! (אוצרותינו)

"בני שמעון למשפחתם" (כו, יב)

מדוע בשאר השבטים נכתבה לפני שמם רק המלה "בני" - "בני

"בני יששכר...

לפיה משפחה

הפוני" (כו, כה)

לשון הפסוק נראית

תמוהה, מדוע לא כתבה

התורה "לפיה משפחת

הפוני", אלא "הפוני"?

המלה "פוני" מלמדת

שכל עם ישראל היו

פונים אל שבט יששכר

ללמוד מתורתם.

(בעל הטורים)

"קח לך את

יהושע בן נון...

ונתת מהודך

עליו" (כו, יח-כ)

בתשובה לבקשתו של משה רבנו מהקב"ה לפקוד איש על

העדה, עונה לו הקב"ה "קח לך את יהושע בן נון, איש אשר רוח

בו, וסמכת את ידך עליו. והעמדת אותו לפני אלעזר הכהן ולפני

כל העדה וציווית אותו לעיניהם".

הציווי למנות את יהושע "לעיניהם" של כל העדה, מתפרש

בדברי מפרשי התורה בכמה אנפין. אבל ביאור אחד שעל פניו

נראה כפשוטו של מקרא מוזכר ברמז בדברי ה'ספורנו': "כדי

שיקבלוהו וישמעו בקולו", דהיינו, מאחר שידענו שיהושע זכה

להיות רועה ישראל בשל מסירותו (במדב"ר כא, יד) - "נער לא

ימיש מתוך האוהל", שסידר את ספסלי בית המדרש, ייתכן

שיהיה צורך למנוע פקפוק ולזות שפתיים על מיניו לאחר

פטירתו של משה. לבל יאמרו שה'משמש' ירש את הרב שלא

כדין. לכך "וציווית אותו לעיניהם".

ליקוטים וסיפורים נפלאים - פנחס

אלא שהתבייש מה יאמרו עליו רעיו. אולם כאשר מתברר שכולם נמנעו ממעשה טוב מחמת "אותה בוש" ומחמת "אותה כלימה" - הרי ש"אוי לה לאותה בוש", אוי לה לאותה כלימה"... (במחשבה תחילה)

"ושעיר עזים אחד לחטאת לה" (כה, טו)

רש"י: אמר הקב"ה: הביאו כפרה עלי, על שמעטתי את הירח. באר ה"משך חכמה", כי הנה אמרו חז"ל במדרש (בראשית רבה ו, א): "לא נברא להאיר אלא גלגל חמה בלבד. אם כן למה נבראת לבנה אלא מלמד שצפה הקב"ה שעתידים עובדי כוכבים לעשות אלהות, אמר הקב"ה מה אם משהם שנים מכחישים זה את זה, עובדי כוכבים עושים אותם אלהות, אלו היה אחד, על אחת כמה וכמה!". זהו שאומרים אנו בתפלת שחרית של שבת, בפיוט "א-ל אדון": "קרא לשמש ויזרח אור ראה והתקין צורת הלבנה".

מה ראה ה'?

באר הטור, שאברהם אבינו הבין בשכלו שיש לו בורא לעולם, אך עדין לא ידע מיהו, כשראה את השמש חשב שהיא הבורא, עד שהגיע הלילה והשמש שקעה ובמקומה עלתה הלבנה, הבין שהיא היא האלהים. אלא שלמחרת בבוקר שוב חזרה השמש, ואז הבין שיש מי שמולך עליהם, והחל להתפלל לבורא העולם, אך אם היה רק שמש, היינו עובדים, חלילה, עד היום רק לשמש.

זהו שאומר בעל הפיוט:

"קרא לשמש" - ה' ברא את השמש, "ויזרח אור", אבל "ראה" שאם תהיה השמש לבדה יצא מכך חורבן, שיעבדו לשמש, לכן התקין גם "צורת הלבנה", שלא יבואו אנשים לכלל טעות. ואף על פי כן, רואים אנו שאומות העולם עובדים לשמש, כפי שאומרת הגמרא (עבודה זרה ד, ב) "בשלוש שעות ראשונות בשעה שהמלכים מניחים כתריהם בראשיהם ומשתחווים לחמה, מיד כועס הקב"ה". ולכאורה, כלום אין להם דעת להבין שאם יש ירח, אזי השמש אינה מושלת בכיפה?

התשובה היא שטעותם נובעת מכך שהשמש גדולה יותר מהירח ופועלת יותר בעולם. אבל אם אור הלבנה היה שווה לאור החמה - לא היו טועים, ולא היו עובדים לחמה. לכן אומר הקב"ה: הביאו עלי כפרה על שמעטתי את הירח, ועקב כך נכשלים אומות העולם בעבודה זרה.

(לאור הנר)

על הנתינה מהודו של משה ליהושע מתבטאים חז"ל (בבא בתרא עה). "זקנים שבאותו הדור אמרו: פני משה כפני חמה פני יהושע כפני לבנה, אוי לה לאותה בוש" אוי לה לאותה כלימה". ויש להבין כפל הלשון "אוי לה לאותה בוש", אוי לה לאותה כלימה".

סיפר הרה"ג זמיר כהן: קצין בכיר בצבא לא זכה להיפקד בזרע של קיימא שנים מספר. באחד הימים שכנע אותו קרוב משפחה ללכת לאחד מצדיקי הדור שיעניק לו ברכה לזרע של קיימא. לאחר שכנועים רבים ניאות המפקד להגיע, והצדיק התנה את ברכתו בכך שהקצין יקבל על עצמו הנחת תפילין מדי יום. הקצין נבון. הוא בצבא-קבע, מטבע הדברים הוא ישן לפעמים בבסיס, חולק חדר עם קצין אחר שממש לא מראה אהדה למצוות. אם הוא יניח בבוקר תפילין הקצין השני ילעג לו, אולי אפילו הדבר יתפרסם בכל הבסיס.

הוא ביקש מהצדיק לחשוב, יצא משם ושב לביתו. הוא לא מתכוון לעשות לעצמו בושות.

שנה עברה והידיד שציפה לשמוע שהברכה פעלה, ניגש לקצין: "היית אצל הרב? קיבלת ברכה?" הקצין הודה על האמת וסיפר דברים כהווייתם. הידיד לחץ עליו: "מדובר בחיים שלך! אל תשחק כאן בקטנות. לך שוב לצדיק ותבטיח להניח תפילין".

הקצין הלך, אבל החליט שהוא לא מזכיר לצדיק את העובדה שהוא היה כאן בפעם הקודמת. הצדיק הביט בו כהרף עין, ועוד לפני שהקצין פתח את פיו, שאל אותו

הצדיק: "נו? החלטת להניח תפילין?"...

הוא חשב שהוא מתעלף. כעת הבין שאין מקום למשחקים והעסק רציני מאוד. הוא הבטיח!

מדי בוקר לבו הלם בעת שהניח בשקט תפילין. אבל יום אחד החבר שלו התעורר ו'תפס אותו על חס'. עם התפילין. במקום לצחוק עליו, הקצין שהתעורר רק פלט בצער: "אני כל כך רוצה להניח תפילין והתביישתי מוכך, אם הייתי יודע שאתה בעצמך מניח - הייתי עושה זאת מזמן"...

אפשר לבאר בדרך רמז, כי כשראו זקני ישראל שיהושע זכה לקבל מהודו פני משה - במידה כנגד מידה: כשם שסידר את ספסלי בית המדרש לעיניהם בלי לחוס על כבודו, כך נסמך לעיניהם - והם לא זכו, הצטערו על שלא עשו כמותו לכבד את בית השם ואת לומדי התורה. שכן כל אחד מבין שזכות היא לכבד את בית השם,

...אומר המגיד ממעזריטש: **בהסתכלות חיונית אפשר לשנות אפילו דברי נבואה!!!!**
אפשר לקרוא מכתב בצורה נוקשה: **אנא, שלח לי כסף!** ואז להתעצבן על חוצפתו ודרך פנייתו של הבן...
אולם גם אפשר לקרוא את אותו מלל בצורה מתחננת ומתרפקת: **אבא!! שלח לי כסף!!!!**...
ואז לחוש את גלי הגעגוע המציפים את הלב...
הכול תלוי במנגינה...
אם תנגן את חייך בצורה טובה ומאירה, ב'טעמי מקרא' רגועים ושמחים - כך אכן יהיו חייך...

(נקודות של אור - ספינקא)